

۲۶۵۷۳۷۵

الرحمن الرحيم

گزارش پژوهشی

پژوهشکده حقوق عمومی و بین الملل

گروه حقوق اداری

واکاوی ماهیت حقوقی مرکز وکلا، کارشناسان رسمی و
مشاوران خانواده قوه قضائیه

"مطالب بیان شده در گزارش‌ها و انتشارات پژوهشگاه و مرکز مطبوعات و انتشارات قوه قضائیه، نتیجه تحقیقات پژوهشگران و بیان‌کننده دیدگاه‌های مولفان آنهاست و لزوماً موضع رسمی قوه قضائیه جمهوری اسلامی ایران یا نظرات پژوهشگاه نیست، مگر آن که به آن تصریح شده باشد."

www.ketab.ir

وب سایت: www.ijri.ir کد پستی: ۱۹۸۳۸۴۶۵۱۴ تلفکس: ۰۲۱-۲۲۰۹۲۰۶۱
آدرس: بزرگراه چمران - بزرگراه یادگار امام - بعد از خروجی اوین درکه - پژوهشگاه قوه قضائیه



عنوان: واکاوی ماهیت حقوقی مرکز وکلا، کارشناسان رسمی و مشاوران خانواده قوه قضائیه
نویسنده: دکتر فاطمه افشاری

ناظران علمی: دکتر حامد نیکونهاد، دکتر مرتضی حاج‌علی‌خمسه

ویراستار: عبدالحمید ربیع‌نیا

صفحه‌آرایی: مریم کاظمینی

ناشر: پژوهشگاه قوه قضائیه

تیراژ و نوبت چاپ: ۵۰ نسخه - مهر ۱۳۹۹

سرشناسه	: افشاری، فاطمه، ۱۳۶۷ -
عنوان و نام پدیدآور	: واکاوی ماهیت حقوقی مرکز وکلا، کارشناسان رسمی و مشاوران خانواده قوه قضاییه/ فاطمه افشاری؛ تهیه و تدوین پژوهشکده حقوق عمومی و بین‌الملل.
مشخصات نشر	: تهران: پژوهشگاه قوه قضاییه: قوه قضاییه، مرکز مطبوعات و انتشارات، ۱۳۹۹.
مشخصات ظاهری	: ۶۲ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۲۲-۹۷۲۴۲۹-۳
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
یادداشت	: کتابنامه: ص. ۵۹.
موضوع	: ایران. قوه قضاییه. مرکز وکلا، کارشناسان رسمی و مشاوران خانواده
شناسه افزوده	: پژوهشگاه قوه قضاییه. پژوهشکده حقوق عمومی و بین‌الملل
شناسه افزوده	: پژوهشگاه قوه قضاییه
شناسه افزوده	: ایران. قوه قضاییه. مرکز مطبوعات و انتشارات
رده بندی کنگره	: KMH۱۸۲۹
رده بندی دیویی	: ۵۵۰.۹/۳۴۷
شماره کتابشناسی ملی	: ۲۳۷۹۶۵۰
وضعیت رکورد	: فیپا

فهرست مطالب

۵.....	چکیده
۷.....	مقدمه
	۱. تحدید مفهومی مؤسسات دولتی، شرکت‌های دولتی، مؤسسات
۱۱.....	عمومی غیر دولتی و نظام‌های حرفه‌ای
۱۱.....	۱-۱. مؤسسه دولتی
۱۱.....	۲-۱. شرکت دولتی
۱۳.....	۳-۱. مؤسسه عمومی غیر دولتی
۱۴.....	۴-۱. نظام‌های حرفه‌ای یا صنفی
	۲. معیارهای تمایز مؤسسات دولتی، شرکت‌های دولتی، مؤسسات
۱۵.....	عمومی غیر دولتی و نظام‌های حرفه‌ای
۱۶.....	۱-۲. ایجاد به موجب قانون
	۲-۱-۱. صلاحیت رئیس قوه قضائیه در ایجاد تشکیلات به موجب
۱۸.....	مقررہ‌گذاری
	۲-۱-۲. اعتبار احکام قوانین برنامه توسعه (بررسی موردی ماده ۱۸۷
۲۳.....	قانون برنامه سوم توسعه)
۳۱.....	۲-۲. هدف ارائه خدمت عمومی
۳۳.....	۳-۲. امور اداری و استخدامی
۳۸.....	۴-۲. اموال، درآمدها و معاملات
۴۴.....	۵-۲. نظارت قضایی
۵۰.....	نتایج و پیشنهادها
۵۷.....	فهرست منابع

چکیده

مرکز وکلا، کارشناسان رسمی و مشاوران خانواده در راستای اجرای حکم ماده ۱۸۷ قانون برنامه سوم توسعه و به منظور اعمال حمایت‌های لازم حقوقی و تسهیل دستیابی مردم به خدمات قضایی و حفظ حقوق عامه به موجب آیین‌نامه اجرایی این ماده توسط رئیس قوه قضائیه ایجاد شد، اما از ابتدای تأسیس مرکز، ماهیت و نظام حقوقی حاکم بر آن به دلیل ابتدای تأسیس این نهاد بر قانون موقت برنامه و همچنین آیین‌نامه رئیس قوه قضائیه محل بحث جدی بوده است. در حالی که موقتی بودن قانون لزوماً به معنای موقتی بودن نهادی منبعث از آن نخواهد بود و عدم تحقق برخی اهداف پیش‌بینی شده در برنامه در بازه زمانی میان‌مدت و نیاز بلندمدت به موارد پیش‌بینی شده از دلایل وجود احکام و برنامه‌های بلندمدت یا حتی دائمی در برنامه‌های توسعه است.

این نهاد در معیار ایجاد به موجب قانون، هدف، امور اداری و استخدامی و نظارت قضایی تا قبل از آیین‌نامه اجرایی سال ۱۳۹۷ مانند یک مؤسسه دولتی و با محدودیت‌های خاص حاکم بر این نوع مؤسسات است، اما در معیار اموال، درآمد و دارایی، با وجود عدم بهره‌مندی مرکز از بودجه عمومی دولت و خصوصی بودن اموال و درآمدهای آن، نظر به نداشتن استقلال و شخصیت حقوقی مستقل، اموال و دارایی‌اش به نام و حساب رئیس قوه قضائیه بوده است؛ لذا خصوصی دانستن آن محل تردید است. اما پس از آیین‌نامه اجرایی سال ۱۳۹۷، اموال و درآمدهای مرکز با نام و شخصیت مستقل مرکز می‌تواند در گردش باشد و به دلیل عدم بهره‌مندی از بودجه دولتی تحت نظارت مالی نیز نخواهد بود و می‌توان به صورت یک نظام حرفه‌ای در این معیار، به مرکز نگریست. در معیار نظارت قضایی، به صراحت مرکز از شمول نظارت دیوان عدالت اداری مستثنا شده و با توجه به اخذ شناسه ملی مستقل، اموال و دارایی مرکز به نام شخصیت حقوقی مستقل مرکز قابل ثبت است و همچنین امکان برقراری رابطه استخدامی مستقل برای مرکز به موجب قانون کار فراهم شد؛ لذا این نهاد را به نظام‌های حرفه‌ای نزدیک نموده است اگرچه در معیار

وابستگی سازمانی همچون عزل و نصب و نظارت، همچنان این نهاد شبیه مؤسسات دولتی است.

به منظور تحقق وضع مطلوب پیشنهاد این است که یکی از راهکارهای ذیل انتخاب شود. لایحه قضایی در خصوص مرکز، ماهیت و وظایف آن شامل تأیید صلاحیت داوطلبان، اعطای مجوز و نظارت بر اعضا در قوه قضائیه ارائه شود و یا اینکه با تفکیک مرکز از قوه قضائیه، لایحه قضایی جامع وکالت، مشاوران حقوقی و کارشناسان رسمی دادگستری تدوین و نظام حرفه‌ای واحد کانون وکلا و مرکز مشاوران حقوقی تشکیل گردد تا در قالب قانون تصویب شود و یا اینکه دو بخش «ماهیت و شرایط مرکز» و «تعیین شرایط صدور مجوز و نحوه نظارت بر مشمولین» از یکدیگر تفکیک شده و در دو قانون یا مقرر مجزا تعیین تکلیف شود.

واژگان کلیدی: مرکز وکلا، کارشناسان رسمی و مشاوران خانواده، نظام‌های صنفی، مؤسسه دولتی، مؤسسه یا نهاد عمومی غیر دولتی، قوه قضائیه.